

מספר התלונות שהוגשו נגד חוקרי שב"כ הוכפל בשנה החולפת

מנתונים שפורסמו בתשובת המדינה לעתירה שהגישו ארגוני זכויות אדם עולה כי מספר התלונות גדל פי ארבעה כמעט ב-2014 לעומת 2012

גילי כהן 10.02.2015 21:02

בשנת 2014 חלה עלייה של קרוב ל-100 אחוז במספר התלונות שהוגשו אל המחלקה לבירור תלונות נחקרי שירות הביטחון הכללי (השב"כ) במשרד המשפטים. גם בשנת 2013 נרשמה עלייה ניכרת לעומת השנה הקודמת לה, בשיעור דומה. בסך הכל, מספר התלונות שהוגשו כנגד חוקרי השב"כ היה כמעט פי ארבע בשנת 2014, לעומת שנת 2012.

נתונים אלו פורסמו במסגרת תשובת המדינה לעתירה שהגישו ארגון רופאים לזכויות אדם והוועד הציבורי נגד עינויים בישראל נגד היועץ המשפטי לממשלה, המחלקה לבירור תלונות נחקרי שב"כ וחוקריו בשב"כ של פלסטיני שהלין כי עינו אותו במהלך חקירתו בחודש אוגוסט 2011. לא נכללו בתשובה מספרים קונקרטיים לגבי מספר התלונות שהוגשו. מגישי העתירה, עורכי הדין עדי לוסטיגמן ובאנה שוגרי-בדארנה, מבקשים מבג"ץ שיורה על פתיחה בחקירה פלילית כנגד חוקריו בשב"כ של הפלסטיני, וכן שיקבע נוהל פומבי שיסדיר את בדיקת התלונות לגבי חשד לעינויים ויקבע לוחות זמנים לבדיקה זו.

עו"ד ענר הלמן, סגן מנהלת מחלקת הבג"צים בפרקליטות המדינה, הוא שכתב את תשובת המדינה שניתנה לפני כחודש, ובה פירט את הליכי הבירור בעבור תלונות נוספות. כך, למשל, התברר כי המחלקה מבררת בין היתר חמש תלונות שהוגשו עוד בשנת 2011: אחת מהן היא התלונה שבגינה הוגשה העתירה, והארבע הנוספות הוגשו בשם ארבעה נחקרים שונים. לפי עו"ד הלמן, "תקלה" היא שהביאה לכך שהטיפול באותן תלונות החל רק בשנת 2014.

שלושה מבין המלינים במקרים אלה מסרו עדויותיהם. "הצפי הוא שבירורן של חמש התלונות האמורות על ידי המחלקה יסתיים עד לסוף חודש מרץ, והן יועברו לקבלת החלטה של פרקליטות המדינה", נכתב בתשובת המדינה. הבוקר פורסמו באתר Ynet חלק מהדברים.

לפי החלטת היועץ המשפטי לממשלה, הועבר תפקיד המבת"ן, מברר תלונות הנחקרים בשב"כ - אל מחוץ לשב"כ, וכעת זוהי מחלקה במשרד המשפטים. מי שעומדת בראשות המחלקה היא אל"מ (מיל") ז'אנה מוזגברישוילי, ששימשה בעברה התובעת הצבאית הראשית בפרקליטות הצבאית.

בארגון "רופאים לזכויות אדם" מלינים כי מתוך 20 תלונות שהגישו בשנת 2014, הם לא קיבלו כל מענה בעבור תלונותיהם, למעט מקרה אחד שבו התלונה נגנזה מאחר שהמתלונן סירב להעיד. "קיים עיכוב של כשנה במענה לגבי בירור - ונזכיר, בירור מקדמי בלבד - של תלונות, כלומר אף תלונה שהוגשה מינואר 2014 או לאחר מכן לא טופלה/זכתה לטיפול ומענה מהותי", נכתב בתשובת עורכי הדין לוסטיגמן ושוגרי-בדארנה לתגובת המדינה שנמסרה השבוע. "ואולי לא בשולי הדברים, המענים

שניתנו לגבי תלונות ישנות יותר משנת 2014, גם לאחר כניסת המבת"נית לתפקידה, כולם שליליים, במובן שלא הומלץ על פתיחה בחקירה פלילית - ולו במקרה אחד. אין חדש תחת השמש".

מהמחלקה לבירור תלונות נחקרי שב"כ במשרד המשפטים נמסר כי "כל תלונה המוגשת למבקר תלונות הנחקרים נבדקת ביסודיות על ידו ולאחר מכן על ידי גורמים בכירים במשרד המשפטים. פתיחה בחקירה פלילית מותנית בקיומה של תשתית ראייתית המצדיקה זאת, בהתעלם משיקולים שרירותיים או מרצון 'לייפוט' נתונים סטטיסטיים. גם כשהוחלט שתלונות אינן מצדיקות חקירה, לעתים ננקטו בעקבותיהן צעדים אישיים נגד חוקרי שב"כ ו/או הופקו לקחים אופרטיביים".

בהמשך התגובה נכתב: "יש לזכור כי ברוב המקרים, הנחקרים בשב"כ חשודים בעבירות טרור, ועל כן עלול להיות להם אינטרס להעלות נגד חוקריהם טענות בנוגע לאופן חקירתם, טענות העשויות לסייע להם לכאורה במשפטם הפלילי. לפיכך, בחינת התלונות מחייבת משנה זהירות ולרוב מחייבת גם חיפוש אחר ראיות נוספות, מלבד תלונתו של המתלונן בלבד. ברוב הגדול של המקרים הנבדקים, ישנן ראיות נוספות המאפשרות לבחון את מהימנות התלונה, אלא שלא ניתן לחשוף אותן בפני המתלוננים מטעמים של ביטחון המדינה".

בשב"כ מסרו בתגובה כי "שירות הביטחון הכללי ועובדיו פועלים במסגרת החוק בלבד ונתונים לפיקוח ולביקורת פנימיים וחיצוניים, לרבות של מבקר המדינה, פרקליטות המדינה, היועץ המשפטי לממשלה, כנסת ישראל ובתי המשפט בכל ערכאותיהם, עד לביהמ"ש העליון. העצורים לחקירות שב"כ מקבלים את מלוא הזכויות ההומניטאריות להן הם זכאים על פי דין, ובכלל זאת: טיפול רפואי, פגישות עם עו"ד וביקורים של הצלב האדום. כל תלונת עצור מועברת ישירות ומיידית לממונה על בדיקת תלונות נחקרים בפרקליטות המדינה - משרד המשפטים, ומטופלת על ידה. יודגש, כי החלטות באשר לאופן הטיפול בתלונות וכן באשר לנקיטה בהליכים נוספים, על בסיס ממצאי הבדיקות, מתקבלות ממשרד המשפטים".